

PODAŘÍ SE PROSADIT NOVÉ MODERNÍ ZVLÁŠTNÍ POMŮCKY, KTERÉ USNADNÍ ŽIVOT, DO VYHLÁŠKY? ANEB

POZMĚŇOVACÍ NÁVRHY NRZP ČR K NÁVRHU NOVELY VYHLÁŠKY Č. 388/2011 SB., O PROVEDENÍ NĚKTERÝCH USTANOVENÍ ZÁKONA O POSKYTOVÁNÍ DÁVEK OSOBÁM SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

V závěru loňského roku, v době, kdy měla celá naše republika zcela jiné starosti a všechna společenská témata ovládal především boj proti epidemii koronaviru a všechny otázky s ním související, začala NRZP ČR mimo jiné již několikáté kolo rozhovorů s MPSV ČR na téma úpravy vyhlášky č. 388/2011 Sb. Jednalo se především o rozšíření sortimentu zvláštních pomůcek, na jejichž zakoupení by bylo možno získat příspěvek na zakoupení zvláštní pomůcky od úřadu práce, o další, moderní pomůcky 21. století. O takové, které mohou výrazně pomoci k vyšší samostatnosti a soběstačnosti osob s těžkým zdravotním postižením.

Jednání započala nejdříve tím, že NRZP ČR konzultovala s MPSV ČR možnost přiznání příspěvku na zakoupení velmi zajímavé moderní speciální přenosné technologické pomůcky značky OrCam MyEye, určené, jak už její název napovídá, pro kompenzaci všech očních

vad a všech úrovní ztráty zraku. Tu lze snadno připojit k jakýmkoli brýlím. Ale když už jednání vyvolala, pouze tímto tématem se Národní rada nechtěla nechat omezit. Vedle něho chtěla jednat i o dalších potřebných úpravách příslušné vyhlášky.

Jak vyplynulo z dopisu s výzvou ke spolupráci, kterou následně v této souvislosti NRZP ČR obdržela od MPSV ČR, i samo ministerstvo již zvažovalo mírnou úpravu vyhlášky. Ovšem zatím mnohem střídmější. Tedy takovou, při níž bylo nutno zejména v souvislosti s rozšířením dia-

gnóz v zákoně č. 329/2011 Sb. k novým diagnózám přiřadit také odpovídající zvláštní pomůcky, na které by u nich bylo možné získat příspěvek. A samotné ministerstvo o žádných jiných úpravách v té chvíli příliš neuvažovalo. I tento svůj záměr však také MPSV ČR s NRZP ČR hodlalo konzultovat. Z pohledu ministerstva se tedy jednalo o velmi nutnou, ovšem současně značně minimalistickou úpravu vyhlášky, která opětovně neřešila problém některých dalších zdravotních postižení. Za sebe přesto ministerstvo v této fázi ani neplánovalo nějaké takovéto další úpravy činit. A ve spojitosti s tím sice vyzvalo NRZP ČR ke spolupráci na úpravě zmíněné vyhlášky, ale současně vyslovalo požadavek, aby se jí případně navrhovaná úprava pohybovala v ministerstvem plánovaném rámci.

Představa NRZP ČR o úpravě vyhlášky byla ale trochu jiná, komplexnější. Národní rada sice rovněž hodlala navrhnout takové úpravy vyhlášky, které by byly potřebné pro úhradu pomůcek vhodných pro nové diagnózy, ale současně se nechtěla vzdát svých požadavků na rozšíření příspěvků na další moderní zvláštní pomůcky, které by zásadním způsobem usnadnily život osobám s četnými dalšími, velmi těžkými zdravotními postiženími. Takové pomůcky v současném znění vyhlášky doposud chybějí a NRZP ČR některé z nich navrhovala do vyhlášky začlenit již v minulosti. Tehdy ovšem potřebná jednání nedopadla v souladu s jejími představami a v souvislosti s tím i s představami zmíněných zdravotních postižení. Proto se tedy k nim nyní Národní rada vrací a opětovně ministerstvu navrhuje zařadit některé další zvláštní pomůcky, které by byly především pro osoby s velmi těžkým zdravotním postižením velmi potřebné a užitečné. Velmi by jim zkvalitnily život.

Které zvláštní pomůcky má NRZP ČR konkrétně na mysli? V souvislosti s výzvou MPSV ČR na úpravu vyhlášky č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů, NRZP ČR navrhuje do vyhlášky nově začlenit následující zvláštní pomůcky a stanovit tak pro ně možnost poskytnutí příspěvku na jejich zakoupení. V tomto smyslu již předložila následující pozměňovací návrhy přílohy č. 1:

1. V příloze č. 1 části I. bodě 1 písmenu

b) navrhujeme doplnit velmi důležité součásti bezbariérové úpravy koupelny, které umožní osobám s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí i nadále používat svou původní koupelnu. Ta bývá většinou ve stavu před úpravami pro tyto osoby zcela nepoužitelná. Konkrétně navrhujeme poskytovat příspěvek na stavební práce spojené i s úpravou dveří v koupelně a na WC, dále nově na **vybavení koupelny a WC vhodným sanitárním zařízením, lehce ovladatelnými bateriemi, madly a protiskluzovou dlažbou**. Současná právní úprava v žádném případě neumožňuje takovýto handicap ani z části kompenzovat, neboť zahrnuje pouze stavební práce spojené s uzpůsobením koupelny a WC; a jedná se o stavební práce a s nimi nezbytně související materiál na úpravu (nikolív o obklady, podlahové krytiny, sanitu apod.). Při současném znění vyhlášky tak nyní zůstává zcela neřešena úprava koupelny a toalety zásadním způsobem potřebná z pohledu uživatele (nutnost speciálního sanitárního vybavení, např. pro osoby s anatomicou či funkční ztrátou obou horních končetin, úprava povrchů nutná pro osoby s amputovanou dolní končetinou pro bezpečnější pohyb ve vlhkém prostředí, např. po koupeli, mytí apod.).

2. V příloze č. 1 části I. bodě 4

navrhujeme pro osoby se zdravotním postižením, které je uvedeno v části I. bodě 1 písm. a) až g), i) a j) přílohy k zákonu, doplnění zvláštních pomůcek o moderní elektronické systémy, které mnohem efektivněji kompenzují těžká fyzická postižení. Současně navrhujeme zařadit komplexní řešení bezbariérovosti celého domu či bytu, které obsahuje bezbariérovou úpravu přístupu do domu, k bytu, oknům, ke dveřím, k výtahu, do garáže, manipulaci s okny a dveřmi, úpravu kuchyňské linky. Konkrétně jde o následující zvláštní pomůcky a úpravy bydlení těchto velmi těžce postižených osob:

a) úprava přístupu do domu, bytu, garáže, k výtahu včetně schodů, k oknům a na balkón,

b) úprava povrchu podlahy, kuchyňské linky včetně elektronického nastavení jejich součástí, popřípadě dalšího nábytku,

c) úprava jednotlivých prvků elektronického ovládání domácnosti, zejména aktivátor spotřebiče (přijímač), ovládání oken, dveří, zvonku, osvětlení, topení, detektor pohybu, zpřístupněný telefon, dálkové ovládání jednotlivých spotřebičů,
d) stavební úpravy spojené s instalací výtahu.

3. V příloze č. 1 části I. navrhujeme doplnit v bodech 6 až 9 tyto pomůcky:

V bodě 6 navrhujeme doplnit pro osoby se zdravotním postižením, které je uvedeno v části I. bodě 1 písm. a), d), e), f), g) a i) přílohy k zákonu, jako zvláštní pomůcku **elektrický skútr** dle § 3 odst. 3 písm. e) zákona č. 56/2001 Sb. Je určen zejména pro ty handicapované osoby, jejichž diagnózy nejsou indikacemi umožňujícími zapůjčení elektrického invalidního vozíku a jeho úhradu z veřejného zdravotního pojištění. Přesto se jedná o osoby s velmi závažnými pohybovými postiženími, které ke svému pohybu v exteriéru velmi nutně elektrický vozík potřebují využívat. Většinou jsou bez elektrického vozíku schopny jen pohybu na velmi krátké vzdálenosti. Příkladem mohou být např. osoby s diagnózami RS (roztroušená skleróza), raná fáze ALS (amyotrofická laterální skleróza), amputace dolních končetin s těžkou poruchou chůze a další. Přestože je námi navrhované řešení kompenzace jejich zdravotního postižení mnohem levnější variantou než elektrický invalidní vozík, hrazený z veřejného zdravotního pojištění, budou v této věci nespíš příslušná jednání ještě poměrně komplikovaná. Velmi závažným problémem zde totiž je skutečnost, že nikde v legislativě není explicitně přesně definován tento skútr. Není tedy jasné, co přesně skútr ve smyslu tohoto ustanovení je a co už je jiný druh vozidla (např. zvláštní vozidlo). Z toho vyplývá, že ani úřad práce nemá naprosto jasno v tom, na co by mohl příp. příspěvek poskytovat a na co již ne. To, co dnes výrobci a distributoři u nás eufemisticky označují jako „elektrický skútr pro invalidy“, je totiž široká škála různých, od sebe často velmi odlišných vozidel a vozítek ve velmi různých velikostech a rozměrech, které se pohybují v některých případech i rychlostí vysoko přes 20 km/h. Je tudíž naprosto ➡

Jedná se o moderní zvláštní pomůcky 21. století, které výrazným způsobem usnadní život člověku se závažným těžkým zdravotním postižením. Jde především o pomůcky, které mají značný potenciál učinit člověka s postižením mnohem více samostatným a výrazně omezit jeho potřebu využívání osobní asistence.

nezbytné definovat přesné rozměry a vlastnosti takového skútru, včetně jeho rozhodující vlastnosti, jíž je maximální rychlost, kterou je schopen vyvinout. Rovněž by mělo být specifikováno, co by měl takový skútr splňovat a příp. umět. Současně je nutné jasně určit i oprávnění a povinnosti, které se při jeho užívání budou na uživatele vztahovat. V současnosti totiž někteří prodejci nezřídka kupující osoby uvádějí v omyl již při prvním kontaktu tím, že skútr často definují jako vozík či skútr pro invalidy. Neupozorní je, že dle platných zákonů nemají tato vozidla stejné možnosti a oprávnění jako elektrické invalidní vozíky. A od toho se pak odvíjí zklamání jejich uživatelů a mnoho jejich nedorozumění ve chvíli, kdy zjistí, že s tímto vozidlem např. nesmí na chodník, nesmí se pohybovat v interiérech, nemohou být přepravováni hromadnou dopravou atd. Tato omezení bohužel vyplývají z platných technických a stavebních norem. A ty jsou zase navázány ve většině případů na normy EU.

V bodě 7 navrhujeme doplnit pro osoby se zdravotním postižením, které je uvedeno v části I. bodě 1 písm. b), d), e) a g) přílohy k zákonu, **léčebný přístroj pro aktivní a pasivní pohybovou léčbu, pro ústavní i domácí využití.** (Jen pro ty, kterým tento obecný název nic neříká, doplňuji poznámku, že nejznámějším typem tohoto přístroje u nás je Motomed.) Navrhovaná pomůcka udržuje svého uživatele v takovém fyzickém a zdravotním stavu, aby byl schopen vyšší soběstač-

nosti, a tím snižuje náklady na pořízení dalších zvláštních pomůcek pro uživatele. Pomůcka je na trhu již velmi dlouhou dobu, je prověřena mnoha uživateli a její významný přínos k soběstačnosti osoby je naprosto nesporný. V minulosti již byla tato pomůcka hrazena.

V bodě 8 navrhujeme doplnit pro osoby se zdravotním postižením, které je uvedeno v části I. bodě 1 písm. b), f), g) a k) přílohy k zákonu:

- a) úpravu jednotlivých prvků elektronického ovládání domácnosti, zejména aktivátor spotřebiče (přijímač), ovládání oken, dveří, zvonku, osvětlení, topení, detektor pohybu, zpřístupněný telefon, dálkové ovládání jednotlivých spotřebičů,**
- b) elektronický bidet.**

Navrhované pomůcky jsou moderními pomůckami kompenzujícími velmi těžké fyzické handicap, jakými jsou např. pentaplegie, kvadraplegie, těžká kvadraparéza, amputace obou horních končetin apod. Osoby s takto závažným postižením jsou zcela nepohyblivé nebo se musí vyrovnávat s úplnou ztrátou nebo vrozenou absencí svých horních končetin. Bez uvedených pomůcek mají velmi ztíženou až zcela znemožněnou vlastní sebeobsahu. A to i ve velmi lehkých životních situacích. Navrhované pomůcky tak mohou přispět k jejich velmi zvýšené soběstačnosti, a to i v tak intimní oblasti, jakou je použití toalety. Vedlejším efektem by pak byla možnost snížení jejich potřeby využívání osobní asistence.

V bodě 9 navrhujeme doplnit pro osoby se zdravotním postižením, které je uvedeno v části I, bodě 1, písm. b), e), g) a i) přílohy k zákonu:

- a) přídavné kolečko k mechanickému vozíku pro pohyb v exteriéru,**
- b) přídavné zařízení k mechanickému vozíku na ruční nebo elektrický pohon pro pohyb v exteriéru.**

Uvedené pomůcky jsou navrhovány výhradně pro uživatele mechanických invalidních vozíků. Jde především o paraplegiky, tetraplegiky, amputáry a myopaty. Pomůcka uvedená pod písmenem a) výrazně zvyšuje průchodnost mechanického vozíku těžkým terémem tak, že místo dvou malých koleček vpředu jede vozík po jednom přídavném větším kole uprostřed. Tato pomůcka není ekonomicky náročná a na příspěvek nejspíš dosáhnou, s ohledem na platné znění zákona, pouze ekonomicky velmi slabé osoby. Pomůcka uvedená pod písmenem b) je rovněž určena pro stejné uživatele mechanických vozíků. Do značné míry ale nahrazuje využití elektrického vozíku v exteriéru. Je přídavným zařízením připojovacím se na standardní mechanický vozík. Je zároveň snadno odnímatelná. Při využití velmi zrychluje cestování na mechanickém vozíku a značně prodlužuje maximální dojezd a výškovou dostupnost vozíčkáře.

4. V příloze č. 1 části II. bodě 1 navrhujeme doplnit u písmene c) ke speciálnímu programovému vybavení pro zrakově postižené nově též **jeho aktualizace udržující plnou funkčnost.** Explicitní návrh na rozšíření písm. c) o aktualizaci těchto speciálních programů si vyžaduje skutečnost, že doba 5 let, na kterou je minimálně příspěvek poskytován, je pro jejich využitelnost, plnou funkčnost a kompatibilitu s operačním systémem počítače a dalšími aplikacemi příliš dlouhá a speciální programové vybavení zastaralé již v době 2 až 3 let po jejich pořízení. V souvislosti s tím pak již není pomůcka, kterou je zde programové vybavení, z tohoto důvodu použitelná. Po této době je nutné programové vybavení výrazně aktualizovat, přičemž ceny aktualizací jsou pro osoby se zdravotním postižením příliš vysoké. Celkově je však ekonomicky méně náročné pořídit pouze aktualizaci těchto již pořízených progra-

mů nešli pořizovat speciální programové vybavení celé nové. K nepoužitelnosti pomůcky dochází nejen v důsledku průběžných aktualizací speciálního programového vybavení samotným výrobcem, ale významnou měrou k němu přispívají též velmi časté aktualizace internetových prohlížečů a celého operačního systému počítače.

5. V příloze č. 1 části II. bodě 3 navrhuje-me **doplnit nové písmeno b)**, ve kterém pro osoby se zdravotním postižením, které je uvedeno v části I bodě 2 písm. a) až c) přílohy k zákonu, nově navrhuje-me zvláštní pomůcku **softwarové ozvučení domácích spotřebičů**. Jedná se o velmi důležitou zvláštní pomůcku pro osoby těžce zrakově postižené. Ovládání běžných domácích spotřebičů provádějí nyní tyto osoby pouze po paměti, což je značně nespolehlivé a nezdědka (např. v kuchyni) i nebezpečné. V některých případech akutně hrozí i úraz, a to tehdy, pokud je nevyužívají pod dohledem jiné osoby. Proto možnost ovládání domácích spotřebičů prostřednictvím hlasové odezvy značně zvyšuje uživatelský komfort osob těžce zrakově postižených a chrání jejich zdraví.

Z uvedeného přehledu návrhů NRZP ČR na úpravy vyhlášky a na zařazení nových zvláštních pomůcek je zcela jasné a zřejmé, že se jedná o moderní zvláštní pomůcky 21. století, které výrazným způsobem usnadní život člověku se závažným těžkým zdravotním postižením. Jde především o takové pomůcky, které mají značný potenciál učinit člověka s postižením mnohem více samostatným a výrazně tak omezit jeho potřebu využívání osobní asistence. Je ale samozřejmě rovněž jasné, že i kdyby bylo možné pro cílové osoby snadno získat tyto pomůcky pomocí příspěvku na ně, potřeba osobní asistence u těchto osob ani zdaleka úplně nezanikne. Nebude však nutná pro realizaci snadnějších úkonů, které je třeba vykonávat během dne poměrně často a pro jejichž výkon již existuje spolehlivá technika, která umožní osobě se zdravotním postižením tyto úkony zvládat zcela samostatně. Zde se samozřejmě nejedná pouze o ekonomický přínos pro tyto osoby, kdy ušetří finanční prostředky za poskytování asistence s tím, že je pak budou mít k dispozici pro provádění takových úkonů

a aktivit, které samostatně, ani za využití moderních zvláštních pomůcek nejsou schopny zvládnout, ale má to pro ně i značně kladný efekt psychologický.

Příslušná jednání o úpravě vyhlášky již probíhají, v dnešních ustaraných časech poměrně bez povšimnutí cílové skupiny osob a bez jakékoli popularity, přibližně od listopadu 2020. Vzhledem k tomu, že naši společnosti, stejně tak jako celým světem, rezonuje dlouhodobě především spíše velmi závažné téma epidemie Covidu-19 a všechna příslušná řešení s ním související, zmíněné téma nebylo pro MPSV ČR doposud komunikační prioritou. I toto ministerstvo samozřejmě prioritně řeší všechna potřebná opatření pro zajištění minimalizace počtu onemocnění, zejména u zvláště ohrožených skupin osob, a pro minimalizaci škod způsobených koronavirovou epidemií. I na řešení dopadů této epidemie na osoby se zdravotním postižením NRZP ČR s MPSV ČR samozřejmě intenzivně spolupracuje. S výsledky těchto jednání členské organizace osob se zdravotním postižením a veřejnost samozřejmě seznamujeme mnohem intenzivněji. Je velmi důležité, aby se zdraví této velmi zranitelné cílové skupiny osob podařilo v maximální možné míře ochránit. Přesto je více než potřebné seznámit veřejnost i s tímto, pro dotčená zdravotní postižení neméně důležitým vývojem v oblasti příspěvků na zvláštní pomůcky.

S ohledem na to, že závěr roku samozřejmě zásadním způsobem ovlivní vánoční svátky a vedle nich bohužel i výrazné zhoršení epidemie, zmíněná jednání zatím bohužel nikterak zásadním způsobem nepokročila. V současné chvíli tedy ani není zřejmé, kdy přesně by chtělo MPSV ČR úpravy vyhlášky dokončit. Tím méně je zatím jasné, které nové zvláštní pomůcky se ve vyhlášce nakonec nově objeví a které bude nutno prozatím ponechat pro případná příští jednání o úpravě vyhlášky. Situace je bohužel v současné době poměrně nestandardní a neustále se rychle vyvíjí. Velmi těžko se nyní tedy cokoli odhaduje.

Navenek se nyní může zdát, že všechna činnost vlády ČR a jednotlivě všech ministerstev se nyní koncentruje pouze na řešení koronavirové situace a současně že její vývoj a náklady na ni budou

určující pro další fungování jednotlivých ministerstev. NRZP ČR však může konstatovat, že běžná činnost ministerstev se ani v této situaci nezastavila, ačkoli se to tak na první pohled může někomu jevit, a že tudíž jsou i nyní řešeny problémy každodenního života. Tedy takového, který normálně není zásadním způsobem omezován a limitován Covidem-19. Z tohoto pohledu je tedy i nyní velmi důležité hájit zájmy osob se zdravotním postižením. Nejen však s ohledem na to, aby byl chráněn jejich zdravotní stav před zmiňovaným agresivním infekčním onemocněním, ale současně je nutné pamatovat i na období poté a na jejich běžný způsob života.

I když se to nyní možná někomu zdá jako nemožné a zcela nekonečné, je nesporné, že současná výjimečná situace jednou skončí. A poté bude velmi nutné opět řešit otázky běžného života a s nimi i situací osob se zdravotním postižením. Je tedy velmi důležité již nyní připravovat potřebné novely zákonů či úpravy vyhlášek, které by řešily dlouhodobé problémy osob se zdravotním postižením. Je velmi nezbytné neustát v tomto snažení. A to přesto, že nyní se většinu lidí zdá, že zásadním problémem je distribuce a realizace očkování proti Covidu-19, distribuce dezinfekce, roušek a dalších ochranných prostředků, karanténa a další nutná nezbytná opatření k ochraně společnosti a ekonomiky našeho státu. Přestože tyto úkoly nyní mají nepochybně prioritu, protože umožňují co nejvíce normální fungování státu a ekonomiky, je nutno neustále do všech opatření včleňovat i zásady umožňující chránit zájmy, potřeby a důstojný život osob se zdravotním postižením. Je totiž bohužel občas zřejmé, že s ohledem na hektiku současného období mají některé úřady či jednotliví politici někdy tendenci problém osob se zdravotním postižením nezohledňovat.

NRZP ČR však může za sebe slíbit, že neztratí ze zřetele všechny palčivé problémy, které komunitu osob se zdravotním postižením trápí, a průběžně se bude i nadále zasazovat o jejich co nejrychlejší řešení. A problematika zvláštních pomůcek pak samozřejmě mezi nejzávažnější témata nepochybně patří. ■